

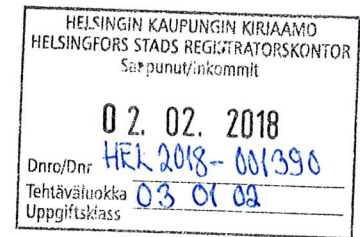

31.1.2018

EOAK/6987/2017

Helsingin kaupunki, Sosiaali- ja terveystal-
takunta

PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI

SELVITYS- JA LAUSUNTOPYYNTÖ

Helsingin kaupungin Outamon lastenkotiin tehtiin määräyksestäni en-
nalta ilmoittamaton tarkastuskäynti 20.9.2017. Tarkastuksesta on
laadittu pöytäkirja (EOAK/5500/2017), joka on lähetetty tiedoksi Hel-
singin sosiaali- ja terveystoimialalle.

Tarkastushavaintojen perusteella päätin ottaa omana aloitteenani
selvitettäväksi Outamon lastenkodin henkilökunnan riittävyyden suh-
teessa lasten hoitoisuuteen, kaupungin ja laitoksen rajoitustoimenpi-
teitä koskevan päätöksentekomenettelyn sekä sen, millä tavoin Hel-
singin sosiaali- ja terveystoimiala valvoo Outamossa ja muissa laitok-
sissa tehtyjä rajoituksia. Lisäksi päätin selvittää, millä tavoin lapsen
asioista vastaava sosiaaliryöntekijä yksittäistapauksissa valvoo yksi-
öllisen sijaishuollon järjestämistä ja rajoitustoimenpiteiden käyttöä.

1. Henkilökunnan riittävyys

Tarkastuksella saadun tiedon mukaan Outamossa työskentelee yh-
teensä 47 lastenkodin ohjaajaa, kuusi lastenkodin vastaavaa ohjaa-
jaa, 1,5 psykologia, seitsemän laitospulasta, yksi toimistosihteeri ja
laitoksen johtaja. Lastenkodin ohjaajista kymmenkunta on sairaanhoi-
tajia. Virallinen henkilöstöresurssi on 1,3. Jokaisella osastolla on yöllä
työssä yksi henkilö. Henkilöstöä on kuitenkin enemmän paikalla vä-
hintään klo. 22.00 saakka ja joissain tilanteissa 02.00 saakka.

Laitoksen mukaan henkilöstömitoitus on laskettu keskimääräisenä re-
surssina, vaikka laitoksessa on perusosastojen (neljä) lisäksi kaksi
erityisosastoa. Laitoksen mukaan lasten hoitoisuus edellyttäisi vah-
vempaa henkilöstömitoitusta kuin Helsingin sosiaali- ja terveystoi-
mialan määrittelemä laskennallinen 1,3.

Keskusteluissa henkilökunnan ja lasten kanssa kävi ilmi, ettei henkilökunta perusosastoilla pysty ottamaan huomioon lasten yksilöllisiä tarpeita ja käymään lasten kanssa henkilökohtaisia keskusteluja tai toimimaan kahden kesken lapsen tarpeiden mukaisella tavalla. Eriyisostot joutuvat myös ”jakamaan” omaa henkilökuntaansa perusosastoille, jos sijaisia ei ole saatu ottaa tai niitä ei ole saatavilla. Käytännössä tarkastushavaintojen perusteella näyttää siltä, että Outamon henkilöstömitoitus erityisesti perusosastoilla on riittämätöntä.

Tarkastuksen aikana ilmeni myös, että henkilökunnan riittämättömyyden takia vain lasten perusasiat pystytään hoitamaan, eikä esimerkiksi seitsemänpaikkaisessa yksikössä voida jakaantua tekemään lasten kanssa eri asioita, vaikka lapset niin toivoisivat. Henkilökunnan puutteella on myös syy-yhteys siihen, että lapset laiminlyövät koulunkäyntiään ja ovat poissa koulusta. Henkilökunnan arvion mukaan, mikäli henkilökuntaa olisi riittävästi, voitaisiin lasten kanssa tehdä enemmän yksilöllistä työtä ja keskustelujen kautta motivoida heitä koulunkäyntiin. Henkilökunnalla ei ole mahdollisuuksia ja keinoja erityisesti henkilökunnan vajeen johdosta vaikuttaa lapsen päätökseen jäädä pois koulusta.

Henkilökunta toi esille, että Outamossa on jokaisella osastolla resursivaje, vaikka nykyään saadaan käyttää myös keikkatyövoimaa (aiemmin tämä oli kielletty). Kuitenkaan keikkatyöntekijöitäkään ei ole tarpeeksi käytettävissä. Laitoksen johtajan mukaan Outamosta puuttuu tällä hetkellä yhdeksän henkilötyövuotta.

Osastojen vastaavat ohjaajat joutuvat tosiasiallisesti huolehtimaan aikaisemmin apulaisjohtajalle kuuluvista hallinnollisista tehtävistä siinä määrin, että sillä on negatiivista vaikutusta kuntouttavan ja kasvatuksellisen työn johtamiseen osastoilla.

Kiinnitin tarkastuspöytäkirjassa Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialan huomiota perustuslain 19 §:n vaatimukseen turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Useat tarkastuksilla havaitut puutteet lastenkodin toiminnassa näyttäisivät johtuvan riittämättömistä henkilövoimavaroista.

Pyydän Helsingin sosiaali- ja terveystoimialaa selvittämään edellä sanotun ja tarkastuspöytäkirjasta ilmenevän johdosta, millä tavoin se huolehtii Outamoon sijoitettujen lasten tarpeenmukaisen ja laadultaan asianmukaisen sijaishuollon järjestämisestä.

2. Rajoitustoimenpiteitä koskeva päätöksenteko

Kiinnitin lastenkodin huomiota siihen, että rajoitustoimenpiteitä ei koskaan voida käyttää rangaistuksena tai seuraamuksena lapsen käyttäytymisestä. Tarkastushavaintojen perusteella näytti siltä, että ”kasvatuksellisilla seuraamuksilla” rajoitetaan ainakin osin lapsen yhteydenpitoa ja liikkumisvapautta.

Kiinnitin lastenkodin ja Helsingin sosiaali- ja terveystoimialan huomiota rajoituspäätöksien oikea-aikaisuuteen. Tarkastuksella ilmeni, että suurin osa päätöksistä oli tehty takautuvasti. Päätösten päiväyksien perusteella kirjallinen rajoittamispäätös oli monessa tapauksessa tehty useita päiviä tai viikkoja/kuukausia myöhemmin, kuin milloin itse rajoitustoimenpide oli aloitettu tai suoritettu.

Havaitsin vielä, että päätöksissä kuulemista koskevaan kohtaan ei ollut merkitty kuulemisen tai mielipiteen selvittämisen ajankohtaa, eikä siitä ilmennyt kuulemisen tai mielipiteen sisältöä. Lisäksi päätöksistä ei aina ilmennyt päätöksentekijän virka-asemaa päätöksentekohetkellä.

Tarkastushavaintonani oli, että mikäli lapsen liikkumisvapautta oli rajoitettu yli viikonlopun, ei samalle ajalle sovittuja lomajaksoja toteutettu. Päätöstä yhteydenpidon rajoittamisesta ei kuitenkaan tehty. Laitos katsoi liikkumisvapauden rajoittamista koskevan päätöksen sisältävän myös lomien peruuntumisen.

Havaitsin vielä, että mikäli lapsi sai Outamon määrittelemän ”palvelukiellon” tai nyttemmin ”kasvatuksellisen seuraamuksen”, saattoi se merkitä yksittäisenä lomalle lähdön myöhentymistä ja toisen kerran viikon aikana yhden lomapäivän menettämistä. Mikäli ”palvelukieltoja” tai ”kasvatuksellisia seuraamuksia” tuli enemmän, merkitsi se loman peruuntumista.

Pyydän, että Helsingin sosiaali- ja terveyslautakunta antaa havaintojeni johdosta minulle lausuntonsa sekä hankkii asiassa sosiaali- ja terveystoimialan selvityksen.

Pyydän toimittamaan selvityksen **31.3.2018** mennessä.

Olen lisäksi erikseen pyytänyt Helsingin kaupungin sosiaali- ja terveystoimialalta sekä Lohjan kaupungin hyvinvointitoimialalta selvitystä siitä, millä tavoin Outamoon sijoitettujen lasten tarvitsemat neuropsykologiset palvelut järjestetään osana sijaishuoltoa.

Selvitys pyydetään lähettämään ensisijaisesti sähköisessä muodossa eduskunnan turvapostipalvelun kautta osoitteessa <https://turvaposti.eduskunta.fi/> ja vastaanottajaksi tulee merkitä oi-keusasiamies@eduskunta.fi.

Apulaisoikeusasiamies

Maija Sakslin

Esittelijä

Riikka Jackson

Asiakirja on hyväksytty sähköisesti asianhallintajärjestelmässä.